

Abbanus

Abbanus Ep̄s seru⁹ seruorū dei. Dilectis filiis abbati cistercij/eiusq; coabbatib⁹ ⁊ puentib⁹ vniuersis cisterciens̄ ordinis. Salutē ⁊ aplicā benedictionē. Deuotionis augmētū vobis deo pp̄itio puenire cōfidim⁹ / si sup his que pie cupitis nos benignos ad grām habeatis.

Quū igit̄ sicut ex tenore vfe petitiōis accepimus vob ⁊ ordinī vfo a p̄ma sui fundatiōe a sede aplica sit cōcessū / vt tpe generalis interdicti possitis excōicatis ⁊ interdictis exclusis diuina officia in vris monasterijs celebrare / vosq; auctoritate p̄cessiōis hmōi diuina eadē alta voce / aptis ianuis / ⁊ pullatis cāpanis / excōicatis tñ ⁊ interdicti exclusis / duxeritis hacten⁹ sollēniter celebrāda. Nos vris supplicatiōib⁹ inclinati vt in monasterijs vris q̄ a seculariū habitatiōib⁹ remota sunt / diuina p̄dicta celebrare quēadmodū hacten⁹ rōnabiliter fecisse noscimini tpe ipsi⁹ interdicti libere valeatis vobis auctoritate p̄ntiū idulgem⁹. Nulli ḡ oino hoim liceat hāc paginā nfe p̄cessiōis infringere / vel ei ausu temerario cōtraire. Si q̄s autē hoc attēptare p̄sumperit / indignationē oipotētis dei ac btōꝝ Petri ⁊ Pauli ap̄lorum eius se nouerit incursum. Datū Cliter b̄ij. v. Idus Junij. Pontificat⁹ nr̄i Anno primo.

Privilegi dñi Clemēs pape iiii. Qu abba-tes transeāt ad generale capitulū annis singulis apud cisterciam / ⁊ qui nō venerint puniantur.

Lemens

Lemens Ep̄s seruus seruorum dei. Dilectis filiis abbati cistercij/eiusq; coabbatib⁹ in generali capitulo ap̄ cisterciū cōgregatis. Salutē ⁊ aplicam benedictionē. Licet ex statutis ordinis vestri certe pene / in nō veniētes ad generale capitulū eiusdē

ordinis infligant p eo q in hoc potissime toti^o ordinis cōser-
uatur integritas ex relictis dispositionib⁹ annis singulis ordi-
nandis ibidē/quia tñ nōnulli abbates dicti ordinis ad idem
capitulū anno primo p̄terito venire p sue volūtatis arbitrio
nō curarūt/ne simile ab aliquib⁹ impostez attēptetur volum⁹
z mandam⁹ edicto ppetuo statuētes/vt tales qui de cetero nō
venerint ad capitulum memoratū/nisi legitima causa fuerint
impediti sine penarū relaxationib⁹ puniāt scōm ipsi⁹ ordinis
instituta. Datum Perusij. v. Idus Julij. Pontificatus nostri
Anno primo.

Determinatio eiusdē dñi **C**lemētis pape
iiij. sup multis difficultatibus tūc in ordi-
ne pendentū in qua octo capitulis sacrū
ordinē post grauissimā p̄cessuum inuolu-
tionē in summa pace restituit.

- P**rimū capitulū. **E**xcellens cōmendatio sacri huius ordinis z
detestatio p̄dictarum difficultatū.
- S**ecundū caplm. **D**e cura vacantis monasterij/necnō de elec-
tione z cōfirmatione abbatis cistercij/qui facta electione p̄cor-
di est aplica auctoritate p̄firmat⁹/z pōt administrare.
- T**ertū caplm. **D**e remissione statutoz cōcilij generalis de ele-
ctionibus z electoribus ordinis.
- Q**uartū caplm. **D**e caplo gnāli z diffinitoribus/de lris caplo
missis/de iudicib⁹ ab eo datis/z de elemosynis recipiēdis.
- Q**uintū caplm. **D**e visitatiōe domus cistercij/z p̄clamationi-
bus in ea faciendis.
- S**extū caplm. **D**e visitatiōib⁹ z visitatorib⁹ ordinis/de eorum
potestate euectionib⁹ pictantijs emissionib⁹ fratrū. zc.
- S**eptimū caplm. **D**e punitionib⁹ in visitatiōe faciēdis/de do-
nis suspectis/z de p̄telatione visitationū.
- O**ctauū cap. **D**e cāis depositōis abbatū. de male depositi. zc.

Fons Lemens Ep̄s seru⁹ seruorū dei.
 Ad ppetuā rei memori
 am. ¶ Paruus fons qui creuit in fluuiū
 ⁊ in lucē solēq; puerfus in aquas plurimas
 redundauit/ **L**isterciēsi est ordo p̄lucidus/ q̄
 a sui ortus exordio paru⁹ ⁊ humilis abiecti
 one habit⁹/ tenuitate substātie/ hūilitatis p
 fessione ac numero p̄fessorū sub fontis me
 taphora nō indigne describit/ cui diuersarū illi p̄prietatū con
 formitate cōformis nō inmerito cōparat̄. **H**ic est em̄ fons or
 torum irriguus/ ceteras rigans religiones ⁊ ordines/ ac in ip
 sos exemplis salutarib⁹ scaturizās. **H**ic est fons amen⁹/ varie
 tate virtutū p̄clarus mūdicie puritate/ pietate patens/ indefi
 ciens sanctitate/ horū merito sic excrescere meruit/ vt fontē no
 men excedens fluui⁹ censeat̄. **L**ui⁹ p̄cessus laudabilis de vir
 tute in virtutē/ vt deū deorū in syon videat gradiētis/ vniuer
 salis ecclesie letificat vnitatē/ in qua p̄ meritoꝝ euidētia clare
 lucis splēdorē adept⁹ q̄si stella matutina resplēdet in medio ne
 bule mūdi hui⁹/ ⁊ in ea splēdidos emittēs radios instar solis/
 velut aque duct⁹ de paradiso p̄grediēs in aquas redūdat plu
 rimas/ ortū plantationū suarū ter⁹ quidē claustraliū q̄s p̄dux
 it aquis irrigās gr̄ax ⁊ vino spūalis leticie fructū inebriās par
 tus sui. **H**ui⁹ siqdē ordinis sacra religio a sue institutōis auspi
 cibus q̄si deserta ⁊ inuia/ vtpote paucis adhuc initiata cultorib⁹
 tādē honoris ⁊ honestati fruct⁹ parturiēs/ ramos suos ramos
 qdē honoris ⁊ gr̄e/ q̄si terebint⁹ extēdit/ germinās gnātiones
 ⁊ p̄genies germinauit. **E**apropter letat̄ ⁊ iubilat letabūda/ et
 laudās exultat iā in multitudine numerosa spectabilis/ q̄ olim
 q̄si despiciabilis in solitudine dilitebat. **D**igne itaq; h̄ ordo dig
 nissim⁹/ dilect⁹/ ⁊ p̄lect⁹ a dño eidē p̄sallit ⁊ asserit cū p̄p̄ha in
 tra desta ⁊ iuia sic i scō tibi desiderio ⁊ solido p̄posito religiōis
 apparui nō vt me i habitu vel ambitu ostētatiōis tibi q̄ oia vi
 des ostenderē/ s̄ vt in hūilitatis abiectiōe tuā viderē/ ⁊ te mi
 sericordit̄ donāte p̄cipere gloriā ⁊ v̄rutē. **T**lidit em̄ ⁊ gausus ē
 p̄cepit vt p̄mittit̄ multe fecūditati gloriā nihilomin⁹ i caritate

fundat. **P**rimi namq; ipsi ordinis architecti p̄ma quasi eiusdē
 ordinis fundamēta in caritate iecerūt/ eundē ordinē adinstar
 sp̄s̄i celest̄i q̄ in speciosissima sp̄sa sua caritatē/ vt ip̄a fateat̄ q̄
 in ea pseueratioz fieret ordinauit/ caritatiuis p̄ceptis ⁊ institu-
 tiōib⁹ ordinātes. **Q**uib⁹ caritatē carta nomē nec imerito ipo-
 nētes p̄ ip̄am ad caritatē p̄seruationē strauerūt/ iuxta pp̄be p̄-
 missū. **I**psi ord̄is lapides ordināti in illa q̄d maiorib⁹/ q̄due
 minorib⁹ debeant aptius statuētes/ vt fm̄ eiusdē pp̄be vatic̄i-
 niū ipsi ord̄is agni iuxta suū ordinē pascerent. **L**icet autē or-
 do p̄dict⁹ ex caritatē ordinatōe firmissim⁹/ ⁊ vt castroz acies or-
 dinata terribil⁹/ p̄tinue in sp̄ualis pugne p̄cinctu desudās p̄ ho-
 stes sp̄s̄ pugnare didicerit/ ⁊ ip̄os etiā expugnare. **A**dhuc tñ
Sathan cribrū suū mouere nō desinit/ s̄ ip̄m mouet ⁊ excutit/
 expectās ⁊ expetēs/ vt excutiat filios excussoz. **A**dhuc **S**ysara
 israhelitas falcatis eos currib⁹ oppressurus insequit. **A**dhuc bo-
 stis antiqu⁹ peculiarē dñi ip̄m religiosos videlz dñm p̄tēplati-
 onis speculatōe vidētes/ ⁊ sp̄aliter in ei⁹ p̄tē assūptos nō cessat
 impetere/ sed totis satagit viribus varijs conat̄ insidijs diuer-
 sis in illos conatib⁹ insilit/ vt ipse a participio gaudij celestis
 exclusus in eis iocunde habitantib⁹ vnus mous in domo ca-
 ritatē vulneret/ vnitatē separet/ ipsosq; separatos in eiusdem
 pugne cōflictu debiliores efficiat/ ⁊ ab eis iocunditatē vnani-
 mitatis excludat/ hoc ipsum insidiosē molitus in p̄sonas p̄fa-
 ti ordinis his dieb⁹ inter ipsas sup̄ diuersis articulis discordi-
 arū excitata materia litiū satis seminib⁹/ et iactis seminarijs
 iurgiorū. **N**os autē ipsi ordinis sanctitatē ⁊ clarā famā / cuius
 odor sicut agri pleni suauitas/ cui dñs benedixit totā replet ec-
 cles̄iā/ singulari zelantes affectu/ ne vel ipsi⁹ sanctitas talibus
 nutaret insultib⁹/ v̄l fame claritas detractoz linguīs exposita
 turbaret/ sed singula in eodē ordine locum vt p̄mittit̄ decēter
 forit ⁊ retineant/ sicq; cōtra predicti **S**ysare impetus de celo
 efficacius ipsius ministerio dimicet/ ⁊ ipsum facili⁹ iuxta **De**-
 bore canticum stelle in suo cursu ⁊ ordine manētes expugnēt/
 principijs putauimus obistendū/ exortam in eodē ordine sup̄
 articul⁹ p̄dictis dissensiois materiā/ vitatis litigioz anfractib⁹

97
et exclusis aduocatorū tumultib⁹ / salubris et celeris subscripte
prouisionis nostre cōpendio decedentes / nunc antiqua ipsius
ordinis statuta interpretatiōis iuuādo remedio / nūc eadē apli-
ca auctoritate firmādo / nūc etiā qdā noua de vnanimi p̄sensu
cisterciēn / et quattuor infrascriptoz p̄moz ac aliorū abbatū / et q̄-
pluriū p̄sonaz ipsius ordinis in nra p̄stitutarum p̄sentia statu-
endo **¶** Licet igitur cōtineatur in carta predicta / q̄ siqua
domus eiusdē ordinis abbate p̄prio fuerit destituta maior ab-
bas de cui⁹ domo dom⁹ illa exiuit ordinatiōis ei⁹ habeat om-
nē curā donec in ea abbas alius eligat / domui autē cisterciēn
quia mater est omniū dum p̄prio abbate caruerit / quattuor p̄-
mi abbates scz de **S**irmitate / de **P**ontigniaco / de **C**laraualle /
et de **A**horimūdo p̄uideant / et sup eos sit cura domus illi⁹ do-
nec electus abbas in ea fuerit et statutus / hoc tñ ex vsu et p̄sue-
tudine dicti ordinis generali sic interpretandū duximus / vt vi-
delicet administratione vacātis monasterij remanente penes
conuentū eiusdē / siqua forsan emerferint difficilia p̄pter que
vel cisterciēn ad dictos p̄mos quattuor vel alioz monasterio-
rū cōuentus ad suos patresabbates duxerint recurrēdū. Ab-
bates ipsi curā et diligentia habeāt in consilio et auxilio postu-
lantib⁹ p̄t eozū requiret necessitas impēdendis. **¶** Et licet ad-
ministratiōe penes singuloz monasterioz vacantiū cōuent⁹
dixerimus / s̄m morē seruatū hactenus remanere / sigillū tamē
p̄dicto monasterij cisterciēn eo vacante p̄ior ipsi⁹ custodiat cō-
signatū et clausū / sicut hacten⁹ fieri cōsueuit. **¶** In alijs vero mo-
nasterijs vacantib⁹ sigilla eozū patresabbates sigillis aliozum
abbatū signata teneāt et inclusa. **¶** In carta etiā h̄mōi cōtine-
tur qd̄ domo qualibet eiusdē ordinis abbate p̄prio vt p̄dicif
destituta electiōis die p̄fixa etiā ex abbatib⁹ si quos dom⁹ illa
genuerit aduocet / et cōsilio ac voluntate patrisabbatis abbatē
eligant abbates et monachi dom⁹ illi⁹ / ad electionē autē cister-
ciēn abbatis p̄fixa et p̄notata die ad minus p̄ q̄ndecim dies ex
abbatib⁹ quozū domus de cistercio exierūt / et ex alijs quos no-
uerint p̄dicti abbates et fratres cisterciēn ideneos cōuocentur.
¶ Et cōgregati in noie dñi abbates et monachi cisterciēn abbatē

eligant/sup quo cōtētidē orta q̄ id nō seruabat iuxta ipsius
 carte tenorē. Nos attendētes qđ q̄uis ab antiquo p̄ abbates
 dicti ordinis ita fuerit ordinatū/id tñ in dissuetudinē abijt/et
 iā de cōmuni cōsuetudine soli monachi vacātis monasterij vo
 cem in electione abbatis habere noscunt/hmōi consuetudinē
 volum⁹ et p̄cipimus obseruari/eā laudabilē et rationabilē iudi
 cantes/cū ad ius cōmune reducerit/qđ fuerat cōtra iuris com
 munis regulas cōstitutū. Ita qđ ea que de vocandis aliquib⁹
 abbatib⁹ quorū domus de cistercio exierūt/quod quidē de pa
 tribus abbatib⁹ hacten⁹ est seruātū/et cetera que de vocatione
 hmōi quo ad cisterciē/necnō quo ad alia eiusdē ordinis mo
 nasteria in carta vt p̄mittit cōtinent/eadē tam i ipso cisterciē
 q̄ in alijs monasterijs inuolabiliter obseruet. Licet em̄ p̄dicti
 sic vocandi vocē in electione nō habeāt/eorū tñ p̄sentia posset
 esse multipliciter fructuosa. **M**eterū qz circa electionē abba
 tis p̄dicti monasterij cisterciē fuit ab aliquibus dubitatū/ait
 possit exusu aliquo tolerari/qđ circa cisterciē electum retroac
 tis tēporib⁹ est obtentū/videlicet vt cisterciē elect⁹ si ei⁹ elec
 tio fuerit in cōcordia celebrata administrare valeat/etiā a ne
 mine confirmat⁹/et sine cōfirmatione aliqua curā habeat ani
 marū. Nos ad hmōi dubitationē impetuū amouendā statu
 imus/vt in monasterio cisterciē celebrata electione concordī
 scōm morē hactenus obseruatū electus p̄dicto modo cōcordi
 ter eoipso ver⁹ sit abbas cistercij/et administrādi licētiā curāq̄
 aliaz habeat/ac in oibus p̄ vero abbate perinde habeat/ac si
 a sede ap̄lica cōfirmationis beneficiū habuisset/a qua ipsū in
 telligi volum⁹ et statuim⁹ cōfirmatū. Licet autē idem abbas ci
 stercij p̄dicto modo auctoritate ap̄lica cōfirmet/nihil tñ depe
 reat p̄ hoc eiusdē ordinis libertati quā circa cessionē/et amotio
 nē abbatis/ipsius idem ordo dinoscit habuisse/quāq̄ ipsi or
 dini manere volum⁹ illibatā. **E**t qz p̄fatus ordo in mul
 ta simplicitatis puritate fundatus p̄fecit laudabiliter in eadē
 Nos circa electiōes in monasterijs eiusdē ordinis faciēdas/sic
 p̄sonas ipsius ordinis p̄cedere toleram⁹/sicut hacten⁹ p̄cesse
 runt/necessitatē seruādi solēnitates seu formas p̄tentas in ge

nerali cōcilio eis de gratia remittētes. **O**rdinam⁹ aſit q̄ in ma
 ioribus abbatijſ generationē habētib⁹ cū vacauerint quindecim
 dierū ad minus ad eligendū termin⁹ aſſignetur. **E**t prior/
 ſuprior/ac cellarariuſ vacātis monaſterij cōueniāt de electo
 ribus/quos idē prior poſtq̄ de iſſis cōuenerint in caplo noia
 bit. **P**atres vero abbates vel viſitatores nullū nominēt elec
 torē/nec electorib⁹ p̄dicto modo creatis ſimul vel ſingillatim
 aliq̄d dent p̄ceptū/nifi q̄d in publico eis iniungāt artius/vt ſe
 cundū ſuas cōſciētias puideant vacāti monaſterio bona fide.
Nec alicui⁹ vacantis monaſterij paterabbas ſibi noiari poſtu
 let electores anteq̄ in capitulo nominent⁹/**N**ec aliquē ex con
 gregatis ad eligendū electorib⁹ ad ſe vocet/nec verbo vel ſcri
 pto/aut ſigno eis vel eorū alicui ſuā inſinuet voluntatē/nec ele
 ctioni clam vel palā impedimentū aliquod inferat p̄ quod ele
 ctorū impediāt libertatē. **E**lectā quoq̄ p̄ſonā ſi ſufficiēs ⁊ ido
 nea vacanti monaſterio fuerit/nō refutet. **E**t qui cōtra fecerit
 grauiter puniaſ. **N**ec aliquā p̄ſonā amoueat ab officio/vel de
 monaſterio eijciat ipſius vacatione durante. **4** **I**n ſuper
 ſtatuiſ ⁊ ordinam⁹ q̄ in ordine p̄dicto iuxta morē lau
 dabilem hactenus obſeruatū annis ſingulis generale capitu
 lum celebretur/in quo viginti quinq̄ diffinitores ſtatuantur/
 hoc modo/**A**bbas ciſterciē tanq̄ pater/p̄mus nominet quat
 tuor diffinitores de generatione ſua ſpeciali quos idoneos eſ
 ſe crediderit ad diffinitionis officium exercendū. **E**t exinde p̄
 dicti primi quattuor abbates ſcilicet quilibet eorū de genera
 tione ſua quinq̄ dicto abbati ciſtercij ſeorſum/vel coram alijs
 nominabit. **E**t quib⁹ quinq̄ abbas ciſtercij ſeorſum/vel corā
 alijs nominabit. **E**t quibus quinq̄ abbas ciſtercij vno p̄ter
 miſſo quattuor eligat quos ſufficiētes eſſe crediderit. **E**t ſic vi
 ginti diffinitores erūt/ſuis q̄ttuor cū ceteris numerat⁹. **Q**uos
 ⁊ p̄dictos q̄ttuor primos abbates idē abbas ciſtercij in caplo
 die ſecūda capli noiabit ⁊ diffinitores iſtituet/⁊ ip̄e cū eis vice
 ſimulq̄nt⁹ erit. **S**i q̄s vero ex p̄dictis quattuor p̄mis abbatib⁹
 tunc nō fuerit/in h̄mōi caplo idē abbas ciſterciē de gnatione

absentis assumet quattuor diffinitores quos idoneos extima-
bit. **U**t autem predicti cisterciensium et quattuor primi abbates deum
habentes pre oculis odio et amore/ac personarum acceptione
postpositis bona fide procedant/eosque qui nunc sunt et futuros im-
posterum ad hec fideliter observanda/sub attestacione diuini iu-
dicij/et in virtute obediencie aplice sedi debite obligamur. **O**rdi-
nantes et statuentes quod littere misse capitulo generali persone infama
miam continentes legantur coram diffinitoribus ordinis supradicti/et
quod iudices dati ab eodem capitulo non subdelegent alijs vices suas.
Diffinitores quoque capituli non reuocentur propter voluntate
diffinitorum in loco residentiium consuetudo. **S**tatuta de cetero faci-
enda non obligent nisi in sequentis anni capitulo confirmentur. **E**t per
diffinitores nihil diffiniamur prius in capitulo non notatum. **S**ententia
sententie maioris partis eorum. **N**unquam ipsorum sententia in discordiam ve-
nerit abbas cistercij reputabitur per duobus. **D**iffinitores vero no-
minati preestabunt in capitulo stando per iuramentum in verbo sa-
cerdotis quod iniunctum sibi ministerium ad honorem dei et utilitatem
dicti ordinis fideliter exequentur/hoc etiam ipse abbas cisterciensium
sedendo facere teneatur. **D**e notandis autem his que contra memora-
tum abbatem cistercij dicta fuerint in capitulo ita fiat sicut in casu con-
simili de alio notare. **A**lemosyne vero que mittuntur capitulo gene-
rali recipiantur per duos abbates quorum vnus per eundem abbatem ci-
stercij/et alius per predictos primos quattuor abbates ponantur/de
cetero alternatim/ita quod quilibet de ipsis illum ponat secundum suum
ordinem vice sua. **D**enique ne in ordine predicto aliqui possint
spine succrescere vitiorum/precipimus predictum cisterciensium mona-
sterium ab eisdem primis quattuor abbatibus annis singulis visi-
tari. **E**t nisi de die alio abbas cistercij cum eis conuenierit in festo
beate **M**arie magdalenae fiat hominibus visitatio annuatim. **N**ec li-
ceat dicto abbati cistercij diem mutare conductam sine causa ratio-
nabili et urgente/quam si ei superuenierit intimet eisdem primis quat-
tuor abbatibus in tempore oportuno per se vel per nuncium cum quo ipse
abbates de die subroganda tractare valeant/et etiam conuenire. **Q**uod
si cum nuncio concordare nequiverint/ipsimet diem statuunt siue ter-
minum competentem/et eidem abbati cistercij per eundem nuncium vel alium

intinent. put viderint expedire. **Q**ue omnia dicti pmi quatuor abbates bona fide et absq; aliqua captione facere teneantur. Sane cū pdicti quatuor abbates Cisterciū visitabūt/abbates et monachi socij visitatorū ipsorū in pclamationib; faciendis/tā in capitulo monachorū q; etiā conuersorū vocē liberā habeant/ licet aliquñ put fertur eis fuerit denegata. **S**i quid aut in psona abbatis vel in alijs in eodē monasterio crediderint reformandū/id eidē abbati suggerāt/ hoc est cū reuerētia et honestate dicant/ac eū benigne moneāt et hortent/ vt id emēdet in se vel in alijs faciat emendari. **Q**d si facere forte noluerit insolenter/vel distulerit negligēter/seruet qd in eadē caritatis cōtinetur expresse/videlicet vt iudem quatuor pmi abbates sub ceterorū abbatū noie vsq; quater vt corrigi ipse et alios corrigere curet admoneāt/et cetera que de alijs abbatibus in eadē carta dicunt/ si incorrigibiles apparuerint circa eū studiōse adimpleāt. **E**xcepto q; si sponte cedere noluerit/nec deponere/nec cōtumaci dicere anathema poterūt donec aut in generali capitulo/aut si illud iā visum fuerit expectari nō posse/et cōuentu alio cōuocatis abbatibus qui de cistercio exierunt/et aliquib; aliorū virū inutilē ab officio suo deponāt. **C**onuentū aut aliū intelligimus eorundē abbatū cōcordē reditū ad pcesum hmoi faciendū in aliqua eiusdē ordinis abbacia. **E**o circa punitionē cisterciē abbates moderamine adhibēdo/q; circa abbates alios inferius est statutū. **¶** **H**e vero visitatores monasterijs ad que causa visitationis accesserint nimū onerosi existant/statuim; et ordinam; q; maiores abbates cū visitauerint decē euectionib; sint cōtenti. **M**onachi vero qui ad visitandū mittunt/cū abbate sibi associato senariū euectionum numerū nō excedant. **Q**ui aut aliter ex aliqua causa fecerit pdictū numerū excedendo/veniā inde petat in sequēti capitulo generali. **P**atribus vero abbatib; vel visitatorib; cū ad aliqd; monasteriū visitandū accesserint in locis dūtatur/ et tēporibus pacatis nullus de monasterio ipso occurrere/vel post visitationē eos deducere teneatur. **N**ullus insup paterabbas vel etiā visitator in cellarijs et domib;/in castris et villis nō habent

tibus rura et vineas ex quibus possit hospitalitas exhiberi sibi
 puideri postulet/vel occurrere. Nec aliquis teneat ibidem transe-
 untibus occurrere/vel in aliquo puidere/visitatoribus quoque seu
 alijs personis predicti ordinis nisi plus quam due portiones piscium mi-
 nistrent/nec de pluribus presumat comedere cui forte fuerit mini-
 stratum. Carnibus nisi forsitan in casu secundum regulam concessio exclusis
 omnino et ipsarum esu penitus interdicto/et tunc ille solummodo comedat
 quem hominum casus attinget. Patresabbates et visitatores in visi-
 tationibus officiales amouere poterunt quos ex certis causis no-
 uerint amouendos. Ita tamen quod causas depositionum vel amotio-
 num abbati pro prior/vel priori/aut locum tenenti si abbas forte defu-
 erit prius ostendant. Quod si pro prior abbas vel prior accusatum
 apud patresabbates vel visitatores sufficiens excusare poterit/de plano sine strepitu et in ipsa visitatione patresabbates et
 visitatores benigne hominum excusationes admittant. Nullus vero
 monachus vel conuersus emittatur ad aliam domum cuius culpa sine
 graui damno vel scandalo in domo propria poterit emendari/et
 qui emittendi fuerint de quattuor aut quinque seniorum domus con-
 silio emittantur. Quicumque vero aliquem aliter miserint omni sex-
 ta feria ieiunent/in pane et aqua donec emissus fuerit reuocatus
 vel emittens fuerit in certo et firmo proposito reuocandi eundem.
 Et patresabbates seu visitatores deputati ab eis secundum for-
 mam predicti ordinis audire possint statum domorum et personarum in
 visitationibus publice vel priuatim/tamen super his que sibi priua-
 tim suggesta fuerint non procedant ad punitionem personarum nisi prius
 coram accusato in presentia quattuor aut quinque seniorum do-
 mus publicata fuerint in secreto. Et tunc de plano et sine stre-
 pitu videant si sint vera/et si super eis ad punitionem fuerit procedendum.
 Porro ut visitatio in caritate procedat nulla de cetero in
 ordine prefato exactio/subuentio/vel collecta saluo statuto in
 eadem carta caritatis contento petatur/vel fiat a quocumque pa-
 treabbate vel visitatore siue sit abbas/siue sit monachus. Nec
 aliquis recipere donum suspectum attemptet. Illi tamen qui mittentur
 vel ibunt ad regiones remotas gratia visitandi poterunt
 moderate necessaria recipere ab illis qui eis ex caritate ac me-

ra liberalitate et sine sui gravamine voluerit subuenire. Qui ve-
 ro contra hec aliquid recipere presumpserint grauius puniantur.
 Sane visitatores visitationes suas ultra triduum continuu non
 protulerint. Quod si ex iusta et manifesta causa aliter facere com-
 pellantur/ causam huiusmodi teneant intimare sequenti capitulo genera-
 li. **S**eterum ut circa depositiones abbatum via malicie pre-
 cludatur/statuimus ut quicumque abbatem aliquem deposuerit cum
 depositionis et processum habitum circa ipsam per litteras suo et ab-
 bati qui depositioni eidem interfuerunt sigillis signatas in sequen-
 ti capitulo generali nullo etiam requirente vel proclamante insinua-
 re ac exponere teneatur. Dicti etiam abbates si presentes fuerint/ pro-
 cessum depositionis eiusdem/ et an de consilio eorum sic fuerit proces-
 sum exponant/ et tunc generale capitulum utrum depositio iusta vel
 iniusta fuerit iudicabit. **Q**uod si predicti abbates presentes non fuerint
 hoc ipsum per suas patentes litteras generali capitulo explicite atte-
 stetur. Et omnes predicti supra suas conscientias hoc facere teneantur.
 Et in abbatibus predicti ordinis subtrahatur materia delinquendi
 nec ipsi conqueri valeant per eorum patresabbates se indebite fore
 grauatos/statuimus et ordinamus quod paterabbas subiectum sibi
 abbatem deponere debeat per causas durat inferius annotat/
 videlicet per heresim/ per symonia manifesta/ per immundicia carna-
 li/ per dilapidatione sui monasterii/ enormiter alienando vel dis-
 sipando bona/ per furto/homicidio/ graui sortilegio/ solenni pro-
 iurio/ per conspiratione/ et si falsarius fuerit litterarum summi po-
 tificis/ vel sancte Romane ecclesie cardinalium/ principum. epi-
 scoporum/ vel abbatum ordinis supradictis. Et si contra com-
 munita instituta ipsius ordinis priuilegia impetrauerit/ vel re-
 tinuerit/ aut uti presumpserit impetratis. In alijs autem ca-
 sibus superius non expressis iniungatur ei paterabbas/ vel vi-
 sitator ut veniam petat in sequenti capitulo generali ad arbi-
 trum ipsius capituli per dispositionem vel aliter puniendus. De-
 positio autem a regimine abbacie si sententia depositionis sue ap-
 paruerit iniusta ex ordine et ex causa restituatur per generale
 capitulum et deponens ibidem recipiat tallionem. Si vero cir-
 ca huiusmodi depositionum sententias in modo tantum/ vel in

ordine sit erratū/ causa depositionis legitima existente tūc nō
 restituat deposit⁹ / r deponens circa depositionē ad arbitrium
 dicti generalis capli puniat. In casib⁹ quoq; in quibus pacta
 penitētia infamia remanet/ deposit⁹ ineligibilis sit oīno/ in il-
 lis in quib⁹ post pactā penitentiā nulla infamia remanet/ post
 q̄s impositā penitentiā pegerit eligibilis habeat. Et quia p ob-
 ligationes ipsi⁹ ordinis multa posset idē ordo incurrere detri-
 menta/ statum⁹ ordinam⁹ r puidemus q nullus p̄dictū ordi-
 nē valeat obligare. Premissa igif que p utilitate/ honore/ ac
 statu p̄spero dicti ordinis duximus statuēda/ vniuersa r sin-
 gula imp̄petuū ab vniuersis psonis ipsi⁹ ordinis inuiolabilis
 obseruari p̄cipimus/ r ne tradant obliuioni vel neglectui ha-
 beant in generali capitulo annis singulis recitari. Nulli ḡ om-
 nino hoīm liceat hanc paginā nostre p̄uisionis/ decisionis/ in-
 terpretationis/ cōstitutionis/ r ordinationis infringere/ vel ei au-
 su temerario p̄traire. Si q̄s aut hoc attemptare p̄sumpserit/ in-
 dignationē oipotētis dei/ r beatorū Petri r Pauli ap̄torū ei⁹
 se nouerit incursurū. Datum Perusij. v. Idus Junij. Ponti-
 ficatus nostri Anno primo.

Hanc in forma cōfirmavit d̄s Pius p̄p. ij. cū additōe cla-
 sule q̄ transūpto auctētico fides adhibeat sicut originali.

Nōb⁹ Eiusdē. Q̄ oēs indulgētie r littere aplice
 cōtra ordinis cōia statuta impetrare ina-
 nes r nullius roboris sunt.

+ **L**emens Ep̄s seruus seruorū dei
 Dilectis filiis abbati et
 cōuentui cistercij Labiloneñ diocl. Salutē
 r aplicam benedictionē. Ne p̄pter insolē-
 tias aliquorū querētū que sua sunt nō que
 dei/ turbari cōtingat sancte p̄emplationis
 ocū cui vos specialiter deuouistis/ nos ex

63
hoc paci vestre ac ordinis vestri tranquillo statui paterna sol-
licitudine psulentes/ indulgētijs omnes ⁊ litteras p quascūq;
psonas eiusdē ordinis contra cōmunia statuta ipsi^a sede apli-
ca vel eius legatis sub quacūq; forma vel exp̄ssioe verborū de
cetero impetrādas/ irritas ⁊ inanes p̄sentū auctoritate decer-
num^o/ ac nullius oīno existerē firmitatis. Nulli ḡ oīno hoīm li-
ceat hanc paginā nostre cōstitutionis infringere/ vel ei ausu te-
merario p̄traire. Si q̄s autē hoc attēptare p̄sumpserit/ indigna-
tionē omnipotētis dei/ ac beatorū Petri ⁊ Pauli ap̄torū ei^o
se nouerit incursum. Datum Perusij. v. Idus Julij. Pon-
tificatus nostri Anno primo.

Priuilegiū dñi Gregorij pape. x. p quod
de cōsilio fratrum suorum eximit p petuo vni-
uersas psonas ordinis/ monasteria/ loca
⁊ bona ipsi^o/ ac ordinē ip̄m a solutiōe de-
cime seu alteri^o cuiuslibet exactōis quocū-
q; noīe cēseat/ v̄l quātūcūq; generalit̄ sub
quavi forma verborū erigan̄/ cū irritatōe
sniarū excōis/ suspensionis/ ⁊ interdicti si
occasione h̄mōi in nos vel loca nostra
quocūq; ferantur.

Gregorius Ep̄s seruus seruorū
dei. Dilecti filijs vni-
uersis abbatib^o ac abbatib^o ⁊ cōuentib^o or-
dinis cisterciēn̄ t̄ā p̄sentib^o q̄ futuris imppe-
tuū. In vestitu deaurato ecclie sponse chri-
sti q̄ varietate circūdata sp̄so suo specioso
forma p̄ filijs hoīm inuariabilis integritate
fidei ⁊ soliditate spei a dextris assitit cisterciēn̄ ordo diu. is mā